

AYFER TUNÇ

Memleket Hikâyeleri

AYFER TUNÇ
MEMLEKET
HİKÂYELERİ

Can aędaş

Memleket Hikâyeleri, Ayfer Tunç

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: İletişim Yayınları, 2012

Can Yayınları'nda 1. basım: Eylül 2024

Bu kitabın 1. baskısı 10 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Abdullah Ezik

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdaę

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6414-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

AYFER TUNÇ
MEMLEKET
HİKÂYESLERİ

DENEME-ÖYKÜ

♥can

Ayfer Tunç'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bir Mâniniz Yoksa Annemler Size Gelecek, 2005

Kapak Kızı, 2005

Evvelotel-Saklı, 2006

Aziz Bey Hadisesi, 2006

Mağara Arkadaşları, 2006

"Ömür Diyorlar Buna", 2007

Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2009

Yeşil Peri Gecesi, 2010

Suzan Defter, 2011

Dünya Ağrısı, 2014

Kırmızı Azap, 2014

Ayfer Tunç'la Karanlıkta Kelimeler (Handan İnci'yle birlikte), 2014

Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura, 2018

Osman, 2020

Diyaloglar (Murat Gülsoy'la birlikte), 2022

Kuru Kız, 2023

AYFER TUNÇ, 1964'te Adapazarı'nda doğdu. Erenköy Kız Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İlk öykü kitabı 1989'da yayımlanan *Saklı*'dır. Yazar bu kitabını daha sonra *Evvelotel* adlı öykü kitabıyla birleştirerek *Evvelotel-Saklı* adıyla yayımladı. Diğer öykü kitapları *Mağara Arkadaşları*, *Aziz Bey Hadisesi* ve *Taş-Kâğıt-Makas*'tır. *Taş-Kâğıt-Makas*'ın içinde yer alan kısa romanı *Suzan Defter'i* 2013'te; *Aziz Bey Hadisesi*'ndeki kitaba adını veren eseri 2014'te bağımsız olarak yayımladı. Bu iki kitapta yer alan diğer kısa öyküleri *Kırmızı Azap* ismiyle kitaplaştırdı. Sait Faik'in öykülerinden hareketle TRT için yazdığı *Havada Bulut* adlı senaryosu 2002'de, Orhan Kemal'in aynı adlı romanından uyarladığı *72. Koşuş* adlı senaryosu 2010'da çekildi. Mezun olduğu Erenköy Kız Lisesi'nin kütüphanesine 3 Aralık 2021'de Ayfer Tunç'un adı verildi ancak Mayıs 2022'de hiçbir gerekçe gösterilmeden kaldırıldı ve yerine Erenköy Kız Lisesi mezunu olmayan bir yazarın adı konuldu. Ayfer Tunç'un *Kapak Kızı* (1992), *Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi* (2009), *Yeşil Peri Gecesi* (2010), *Dünya Ağrısı* (2014), *Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura* (2018), *Osman* (2020) ve *Kuru Kız* (2023) adlı romanlarının yanı sıra *Memleket Hikâyeleri* (İletişim Yayınları, 2012) adlı anı-öykü kitabı, *Bir Mâniniz Yoksa Anneler Size Gelecek* (2001), "*Ömür Diyorlar Buna*" (2007) adlı yaşantı kitapları, Oya Ayman'la birlikte yazdığı *İkiyüzlü Cinsellik* (1994) adlı bir inceleme kitabı, Murat Gülsoy'la birlikte dünya edebiyatı üzerine sohbetlerinden oluşan *Diyaloglar* (2022) kitabı ve *Harflere Bölünmüş Zaman* adlı bir e-kitabı vardır.

İçindekiler

Yıllar Geçerken Neler Oldu? 11

MEMLEKET YAZILARI

Büyük Siyah Lekeler 19

Taşra: Odette'çeden Türkçeye 25

Memleket: Neresinden? 34

Millet: Beni O Anlar!..... 39

İstanbul İçin Bir Güzelleme 44

İstanbul İçin Bir Ağıt 49

FOTOĞRAFLAR ANLATIYOR

Bıçakçı Gümüş Ahmet ve Bir Bando Hikâyesi..... 57

MEMLEKET HİKÂYELERİ

İyi İnsanların Cehennemi Daha Sıcak Olur 77

Cangülüm 84

Çarpı İşaretini Öğrenmenin Yarattığı Kalp Ağrısı 87

Pontus 94

Bu Memlekette Köken Meselesi Her Zaman Karışıktır 97

Zanaatkârlar 106

Hür Doğdum Hür Yaşarım.....	109
Trençkot.....	123
It's Now Or Never	130
“Todi Musikisi”	137
Bir İntihar	146
“Garaz”	150
Ece'nin Kadınlar Hamamı Cefaları.....	157
Aşk.....	174
Bir Alman Gelinin Karalahana Çorbası Karşısındaki Tutumu	178
Bettina'nın Mahalleyi Galejana Getiren Bikinisi	187
Hay Makarimasu!.....	194
Bir Mardin Hikâyesi: Kuyu	198
Tokyolar ve Bir Boğulma Ânı.....	201
Doktor Bey'in Tatil Günü.....	212
Güzellik Kraliçesi Belkis.....	224
Klozetin Esrarı	236
Maymun Çocuklar	244
“Siz Batılılar”	249
Bir Otobüs Yolculuğu.....	261
Dadaş Zeynel	272
Kayanın Ardında	287
Ceviz Hasan ve Misafiri	295
Yuvasız	302
Memleket Kıpırmızı Bir Akide Şekeri.....	309

Yıllar Geçerken Neler Oldu?

Pek çok okur önsöz okumaktan çok sıkılır. Haklıdır, kitabın içeriğine ilişkin önemli bir vaatte bulunmuyorsa, eğlenceli veya ilginç veya meraklı bir metin olduğunu daha ilk cümlede hissettirmiyorsa ben de sevmem önsöz okumayı. Çocukken, okumanın en saf, en hesapsız halini yaşadığım o zamanlarda önsöz sayfalarını hızla atlardım, hele uzunsa kitabın zevkle okuyacağım sayfalarından çaldığı için sinirlenirdim de. Çocukluktan çıkıp okuma eylemi zevk için okumanın yanı sıra zihinsel bir anlam kazandığında önsözleri sıkıcı bir görevi yerine getirir gibi okur oldum.

Sonra Oğuz Atay'ın, okuru daha ilk sayfalarda belli bir yola sokmayı amaçlayan, bilgiç, ciddi ve kendini aşırı önemseyen bir tonla yazılmış önsözlere "önsöz amca" diyerek dalga geçtiğini okuduğumda oh dedim, yalnız değilmişim. Ama yine de değişemedim, bir kitapta önsöz varsa atlayarak da olsa mutlaka okurum.

Yazıldığı kitaba göre değişen bir içeriği vardır önsözlerin, kimileri roman önsözüdür, önsözü yazan kişi yazarı över de över, göklere çıkarır, eleştirel önsözlere nadiren rastlanır. Benim de Sabahattin Ali için böyle övücü bir önsöz yazmışlığım var ama Türk öykücülüğünün iki kurucusundan biri olan Sabahattin Ali göklere çıkarılabilecek bir yazardır benim için.

Kimi önsözler bizzat romanı yazanın önsözüdür, yazar belirtmeyi gerekli buluyor olsa gerek ki, önsözde kitabını hangi şartlar altında veya niçin yazdığını anlatır. Son paragrafı teşekküllere ayırır, gösterdikleri sabır nedeniyle eşi ve çocukları-

na, bu romanın yazılmasında emeği geçen editörüne, yayıncısına, taslağını okuyup değerli önerileriyle romanın gelişmesine katkıda bulunan eşine dostuna, her gün romanını yazdığı kafede kahvesini getiren garsona kadar herkese teşekkür eder.

Alçakgönüllülük süsü verilmiş, ince kibirli bu teşekkür faslı eskiden romanlarda bulunmaz, bulunsa da kitabın sonunda yer alırdı. Gösteri çağı teşekkürlerin de görünür olmasını zorunlu kıldı sanırım, çünkü okurların büyük çoğunluğu başladıkları kitabı bitirmiyor, kimsenin de o içten teşekkürlerden haberi olmuyor.

Yazarın metodolojisini açıkladığı, metnin kilidini açacak anahtarların yer aldığı, bir tür okuma kılavuzu diyebileceğimiz ve genellikle uzmanına hitap eden türden olanları saymazsak, önsöz, okurun bilmesi şart olmasa da iyi olacak bir iki cümle içerir, gerisi laf kalabalığıdır. Ama söylenmesi gereken o cümle de öyle çırılçıplak ortaya atılamaz tabii ki, çevresini birkaç cümleyle donatmak gerekir. Kısacası önsöz okurun kitap hakkında bilmesinin iyi olacağı düşünülen birkaç cümle ve onları donatan cümleler bütünüdür.

*Memleket Hikâyeleri'*nde de okurun bilmesinin iyi olacağı birkaç cümle var.

Bu kitabı 2012'de sevgili Tanıl Bora'nın önerisiyle İletişim Yayınları'nın Memleket Kitapları dizisi için yazdım. 12 yıl İletişim'in listesinde hayat buldu, şimdi sıra Can'da.

Adını, çok sevdiğim yazarlardan biri olan Refik Halid Karay'ın *Memleket Hikâyeleri* adlı kitabından alıyor. (*Memleket Hikâyeleri* tıpkı *Gurbet Hikâyeleri* gibi Türk edebiyatının en değerli mücevherlerinden biridir.)

Benim *Memleket Hikâyeleri*'m kurgusal öykülerden değil yaşadığım şeylerin öyküleştirdiğim hallerinden ve memleket halleri hakkında yazdığım yazılardan oluşuyor. Yeri gelmişken bu kitabın bir bölümünü oluşturan Bıçakçı Ahmet'in hikâyesini bana anlatan ve fotoğraflarını veren değerli arkadaşım Ergun Kocabıyık'ı anmadan geçmem.

Ancak önsöz açısından bu kitabın durumu farklı. Aradan 12 yıl geçti. Okurun bu kitabı okurken aklının bir köşesinde tutması gereken pek çok şey var.

Toplumların hayatında 12 yıl kelebeğin kanat çırpışı kadar kısa bir süredir ama bizim gibi memleketlerde 120 yıl gibi uzun sürer. Bu 12 yılda memleketimizde her biri hepimizde ağır iz bırakan, kimi birkaç gün içinde olan, kimi yıllara yayılan pek çok şey oldu.

Bu kitabın ilk basımından iki yıl önce AKP iktidara çoktan kurulmuş ama en azından görünürde, demokrasi treninden henüz inmemişti. 2010 yılında İstanbul Avrupa Kültür Başkenti seçilmiş, sağ cenahta da sol cenahta da filmler, oyunlar, sergiler, etkinlikler gırla gitmişti. Bir sergiden bir sergiye, bir etkinlikten diğerine koşuyorduk. İçten içe inanmasak da –ki haklıymışız–, o yıllarda memlekette kuvvetli bir Avrupa Birliği rüzgârı esiyor, her bir müzakere günlerce gazete sayfalarında yer alıyordu. Evet, gazeteler hâlâ kâğıttandı, hâlâ her gün gazete alınıyordu, medya patronu Aydın Doğan'ın Türk basın amiral gemisi diye bilinen *Hürriyet* gazetesini Demirören'e satmasına ya da satmak zorunda bırakılmasına daha altı yıl vardı.

Sosyal medya hayatımıza yeni yeni giriyordu, Türkçe uygulaması 2011'de başlayan Twitter henüz saygın bir platformdu, Türkiye'de 20 milyon aktif kullanıcıya ulaşan Instagram yaygın değildi, bugün like'larıyla, dislike'larıyla, canlı yayınlarıyla, etkileşimleriyle başımızı döndüren görünme kültürü emekleme çağını yaşıyordu.

Memleket Hikâyeleri'nin yayımlanmasından bir yıl sonra mayıs-haziran aylarında Gezi Olayları yaşandı. Gençliğe, iyiliğe, insanlığa olan inancımızı tazeleyen Gezi'yi bahane eden siyasi aktörler yeni bir karanlık dönemi başlattılar.

Oysa Gezi'den kısa süre sonra Toulouse'a bir edebiyat festivaline gitmiştim, festivalin afişinde Gezi'de polisin karşısında gitar çalan çocuğun fotoğrafı vardı, on gün boyunca otoriteye karşı direnen Gezi gençleri festivale ilham vermişti. Kendimi ilk kez uygar ve saygıdeğer bir ülkenin değerli bir yazarı gibi hissetmiştim. Bir daha öyle bir duygu yaşamadım.

Gezi'yle başlatılan baskıcı siyasi havayı perçinleyen 15 Temmuz 2016 darbe girişimi oldu. Oluşumu, gelişimi, sonuçlanması, kısacası her şeyiyle hâlâ ince bir şaibe hissi yayan 15 Temmuz, AKP ile sonrasında Fetöçüler adı verilen Fethullah Gülen cemaati arasındaki hesaplaşmayı su yüzüne çıkardı ve yaşadığımız karanlık süreç daha da karardı.

Bu, aynı zamanda memleketin dönüşüm süreciydi. 16 Nisan 2017 Referandumu'yla Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini oluşturan, kuvvetler ayrılığı ilkesine dayalı cumhuriyet anlayışının yerini cumhurbaşkanının aynı zamanda parti başkanı olabildiği, kuvvetler ayrılığını ortadan kaldırıp siyasi iktidarın yargılanmasını ve denetlenmesini önleyen tek adam rejimi başladı. "Yetmez ama evet" mottosuyla referanduma evet diyebileceklerini ilan ettikleri için sonrasında YAE'ciler diye anılan aydınlar 2017 sonrası siyasal tarih yazımının içinde neredeyse suçlu olarak yer aldılar.

2010, İstanbul Avrupa Kültür Başkenti olmasının yanı sıra Arap Baharı'nın da yaşandığı bir sürecin başlangıcı olmuştu. Ortadoğu'nun hemen hemen bütün ülkelerinde baskıcı rejimlere hayır diyen çoğunluklar meydanları dolduruyordu. Bu baharın aslında pek de bahar olmayacağı, baskıcı rejimlerin daha da güçlenmesiyle sonuçlanacağı çok sürmeden belli oldu.

Suriye bu bahardan etkilenen ülkelerin başında geliyordu. Suriye'de sadece bir içsavaşken dışa da açılan ve hâlâ süren çok kanlı bir çatışmalar silsilesi başladı. Ülkelerindeki içsavaştan kaçan Suriyeliler Türkiye sınırına yığıldılar. Kısa süre içinde Türkiye sosyolojisine, Türkiye ekonomisine, Türkiye politikasına ve sıradan insanın gündelik diline Suriyeliler kavramı girdi. Başta sığınmacydılar, giderek göçmen oldular, bütün ül-

keye yayıldılar. Varlıkları siyasi hayatta ırkçı veya özgürlükçü ayırımlara yol açtı. Kutuplaşma siyaseti nedeniyle pek çok konuda bölündüğü yetmezmiş gibi, yine ikiye bölünecekti ki ırkçılığa genellikle teşne olan çoğunluk genel olarak Suriyeli karşıtı bir görüntü sergiledi. Kimileri Suriyelileri şeytanlaştırdılar, kimileri gitmelerini istemekle yetindiler. Avrupa'da yıllardır yükselen ırkçılık bizde daha yüksek bir ses buldu. Sürekli nefret üreten bu yeni durum siyaseti de etkiledi, nefret öznesi bulunduğunu düşünen ırkçı siyasilerin sesleri yükseldi, coştı. Bütün bu yıllar boyunca ülkenin üstüne çöken otoriter dumandan pek de etkilenmiş görünmeyen Türkiye insanı kazanacaklarını düşünerek ırkçılığı körükleyen siyasi aktörlere hiç itibar etmedi. Çünkü daha büyük sorunları vardı, refahını kaybetmişti, 2018'de başlayan ekonomik krizler silsilesi 2024 Yerel Seçimleri'ne geldiğinde seçmenin adeta belini kırmıştı.

Türkiye 2018'de döviz ve borç krizi olarak adlandırılan bir kriz sürecine girdi. Dolar rekor bir artış gösterdi, memleketin unutmuş olduğu enflasyon canavarı yeniden doğdu. Altı yıldır katlanarak ağırlaşan bu süreç bizi daha da mutsuz, daha da saldırgan, daha da umutsuz hale getirdi.

Eskiden her şey kötü olsa bile inandığımız bir yarın vardı. Yeni dönemin en belirgin özelliği yarın inancını öldürmesi oldu.

Şimdi yarınsız kalmış bir memleketin hikâyelerini anlatıyoruz. Ama yarın vardır, inancımızı kaybetsek de yarın olacaktır.

Memleket Hikâyeleri okurlarının da yarına inandığına inanıyorum, inanmasalar niye kitap okusunlar ki..

Ayfer Tunç
Temmuz 2024

Memleket Yazıları

BÜYÜK SİYAH LEKELER

Geçmiş, her anlattığımızda kılık değiştiren bir uydurmadır. Kulaktan kulağa oyununa benzer. Yaşanmış, geçip gitmiş zaman her aktarmada bir parçasını kaybeder, değişir, sonunda hiç kimsenin aslını tam hatırlamadığı bir hikâyeye dönüşür. Bu nedenle sözle aktarılan gerçek her zaman kusurludur.

Anlattıklarımızın doğruluğundan samimiyetle emin olduğumuzda bile hafızamızın birbirine dolanan damarları zamanda, zeminde veya ayrıntıda bize önemli önemsiz oyunlar oynar. Asla unutamayan şanssızlardan bile olsak, hafızamızın kayıtlarına tamamen güvenemeyiz, güvenmemeliyiz.

Nesnel gerçeğin en azından temel unsurlarının kaydedilmesi, zamanın ve bilginin zapta geçirilmesi, gerçeği tümüyle muhafaza etmese de sağlamasının yapılmasına, gerçeğin en yakın tasavvuruna ulaşmamıza yarar.

Ama biz kişisel veya toplumsal kayıtlarımızı tutmaya ve korumaya meraklı bir toplum değiliz.

Soyağacı defterlerimiz yok denecek kadar nadirdir; olanlar da Batı görmüş veya duymuş veya soyuna sopena meraklı ailelere aittir.

Bizim büyük büyükannelerimizin doğum tarihleri çeşmenin donduğu kış, Rus Harbi sırasında, kiraz mevsimi

mi gibi muğlak cümlelerden oluşur. En derin kayıt, molla bir babanın duvarda asılı Kuran'ın arka sayfasına yazdığı ad ve tarihtir.

Doğan çocukların adları not düşülmüş veya düşülmemiş o Kuranlara ne olmuştur, merak ederim. Kutsal kitabına aptessiz el sürmeyen bu dindar toplumun atalarının Kuranı Kerimleri kuşaklar boyu saklanmış olsa İskenderiye Kütüphanesi'ni doldurur sanırım.

Biz şifahiliği, kılık değiştiren sahte gerçeği severiz. Her aktarmada, gerçek olduğuna inanmak istediğimiz nihai resmi zedeleyecek ayrıntıları soldururuz.

Yazıya, hele çoğaltılan yazıya karşı mesafeliyizdir.

Vaktiyle kayıt altına alınmış geçmişi geride bir yerde unutmak, yeni bir tarih yazmak için gerekirse alfabe değiştiririz.

Saraya giren bir kilo pulbiberin bile kaydının tutulduğu Osmanlı'dan bize kalan, cumhuriyet tarihi boyunca okunacak vaadiyle hapsedilmiş devasa bir arşiv ve büyük kısmı çarpıtılmış, bozulmuş bir bilgi karmaşasıdır.

Çoğaltılmış yazıyı bile maksatlı dipnotlar, önsözler, sonsözlerle yeniden giydirdiğimiz vakidir. Belge denince aklımıza ilk gelen resmî evraktır ve resmî oluşu sıkıcı ve okunmaz olmasına yeter.

Geçmişimize duygularımız, gönül kırgınlıklarımız veya sahip olmak istediğimiz tarihe dair özlemlerimiz şekil verir. Özlemlerimiz tasavvura, tasavvurlarımız olmuşa dönüşür, sonunda kendi yazdığımız tarihe inanırız.

Pek çok yaşlının gerçek olduğundan kuşku duymadığı bir devr-i saadeti ya da yaşarken içinden pek de ısırap çekmeden geçip gittiği halde anlatırken içeriğini alabildiğine ağırlaştırdığı bir dramı vardır.

Her ailede devasa bir serveti "hovardalıkta" yemiş veya torunlarına parlak bir hayat sağlayacak fırsatları "dürüstlüğü" nedeniyle kaçırmış bir büyükbaba imgesi bulunur.

Biz zamanla ilişkimizi ileriye değil, geriye bakarak kurarız. Ülkemiz neyse biz de oyuuz.

Fotoğrafları okuma yeteneğimiz gelişmemiştir. Mektuplara veya fotoğraflara belge değerinden çok duygusal değerler biçeriz. Ayrılan nişanlılar fotoğraflardan yüzleri oyarlar, mektuplarını yakarlar.

Bizim için eski tozludur, kirlidir, aşınmıştır. Eskiye rağbet olsa bitpazarına nur yağar. Çünkü nesnenin hatırasına saygı duymayı anlamlı bulmayız, hatırayı zihnimizde taşıyoruzdur, yeter. Bu yüzden yeni evi, yeni eşyayı, yeni mahalleyi, yeni şehri severiz.

Hemen her şehrimizde adı Yenimahalle olan bir mahalle, adı Yenişehir olan bir semt bulunur.

Yıkımlar bizi heyecanlandırır. Şölenlerle kutlarız. Ölçüp biçmediğimiz, tasarlamayı düşünmediğimiz bir gelecek için tarihle dolu olanı yok etmekte tereddüt etmeyiz.

Geçmişin nesnelere ve belgelerini yok edince gerçeği de yok ettiğimizi zannederiz.

Dünyanın mirasına ve tarihine ortak değilmışiz gibi yaşarız. Mesela tarihî camiler depremelerde sarsılınca dökülen sıvaların ardından ortaya çıkan, sanat tarihini yeniden yazdıracak kadar değerli ikonaları ucuz harçla sıvamakta bir sakınca görmeyiz.

En başarılı tarafımız dünyada bizden başka bir ülke yokmuş, biz görmedikçe gerçekler var olmamış gibi davranabilmemizdir. Kendimizi bu kadar kolayca kandırabiliyor oluşumuz takdire şayandır. Devekuşunun resmedildiği bir ulusal simgemiz olmaması yazıktır.

Bu ülkede hiç kimse ölmeden önce doğduğu evi ziyaret edemez, mahallesini bulabilen şanslıdır.

Dört kuşak önceki atalarımızın mezarları ya yoktur ya başka yerlere taşınmış ya da doğal felaketler, yeni yapılanmalar gibi çeşitli nedenlerle yok olmuştur. Zaten

dört kuşak önceki atalarımızın çoğu Misak-ı Milli sınırları dışında doğmuştur.

Günahlarımızı gömdüğümüz, gerçek adını taşlardan bile kazıyarak sildiğimiz toprağı şehitlerimizin düştüğü toprak olarak kutsarız.

Ansiklopedilerde bu ülkenin şehirlerinin üç-beş satırlık kültürel tarihleri klişelerden oluşur, siyasal tarihleri de az çok birbirine benzer. Tıpkı ders kitaplarındaki savas tasvirleri gibidir, birini ezberlemek yeter.

İşgal edilmemiş şehirlerimizin bile bir düşmandan kurtuluş günü vardır.

Zaten bir şehrin tarihinden anladığımız şey Türkleştirilme sürecidir.

Genel kaynaklarda şehirden hangi uygarlıkların gelip geçtiği sıralanırken resmî tarihin inkâr edemediklerine kısa bir paragraf ayrılır, inkâr ettiklerinden ise hiç bahis yoktur.

Şehrin adının nereden geldiği en zayıf ve en Türkçü teorilerle geçiştirilir, isim değiştirmelerinin izine rastlanmaz.

Şehir tarihleri yazılırken isyankâr dönemlere yer verilmez.

Şehirlerin etnik azınlıklardan veya “gayrimüslim unsurlardan temizlenmesine”, o topraklarda doğmuşların sürülmelerine, katledilmelerine dair netameli dönemlerini öğrenmek isteyenlerin önündeki tek, çileli ve garantisiz yol bizzat tarihçi olmalarıdır.

Biz dağların taşların suskun dilini bile susturmak isteriz.

Tarihi tahrif edilmiş bir vatanın dağlarına beyaza boyanmış taşlarla “Her şey vatan için” yazarız.

Siyasal hayatta, “Arşivler açılsın,” cümlesinin zihnimizdeki ilk karşılığı, korunaklı bir yerlerde, açılmadıkça var olup olmadığından emin olamayacağımız bir ar-

şiv olduğu bilgisidir. Siyasilerin arşivlere Pandora'nın kutusu muamelesi yapması ve açılın isteğinin bunca sık tekrarlanması, atalarımızın kanlı katliamlar gibi günahları varsa da muhakkak haklı nedenleri de vardır mazeretiyle birlikte, "Arşiv dediğin kapalı olur," düşüncesini zihnimizin dibine kazımıştır.

Çağlar boyu inandırıldığımız "içteki ve dıştaki düşmanlar" bize devlet sırrını olağan buldurur.

Şeffaflıktan anladığımız cam, demokrasiden anladığımız "Oy kullanmak bir vatandaşlık görevidir"dir.

Her toplumsal dönüşümden sonra siyasi tarihi, aldığımız her kişisel darbeden sonra kendi mazimizi yeniden yazarız.

Bizde hemen her kuşak bir sonraki kuşağa bırakmak üzere bir şanlı tarih, her birey meşrebine göre trajik ya da başarılarla dolu bir mazi uydurur.

Samimiyet buhranlarımızda en acıyan yanımız tahrif edilmiş mazimizdir.

Toplumsal karakterimiz ise hafızasızlık ve farkına varmak istemediğimiz ikiyüzlülüktür.

Gençliğimiz haram, gençlerimiz heder, geleceğimiz heba olmuştur.

Bu kitabın konusu özellikle geçmişimiz olmadığı halde bugüne kadar çeşitli metinlerde çeşitli şekillerde dile getirilen bu hususiyetlerimizi sıralamamın bir nedeni var. Bu topraklarda doğan herkes gibi ben de kusurlu genlerimizden az çok taşıyor olmalıyım ki anlattığım küçük hikâyelerin hangisini yaşadım, hangisini dinledim, hatta bazılarını farkında olmaksızın uydurdum, bilemiyorum.

Belki başkalarının anılarını benim sanıyorumdur.

Belki gerçeklerin hafızamda kalan parçalarını örüp genişletiyorumdur ya da yaşadım sandığım şeyleri ço-

“Bu topraklarda doğan herkes gibi ben de kusurlu genlerimizden az çok taşıyor olmalıyım ki anlattığım küçük hikâyelerin hangisini yaşadım, hangisini dinledim, hatta bazılarını farkında olmaksızın uydurdum, bilemiyorum.

Belki başkalarının anılarını benim sanıyorumdur.

Belki gerçeklerin hafızamda kalan parçalarını örüp genişletiyordum ya da yaşadım sandığım şeyleri çocukluğumu dolduran kitaplarda okumuş ve o güzel yazarların anlattıklarını bizzat yaşadım sanacak kadar benimsemişimdir.

(...)

Anlamak için boşluklara dokunmam, onları örmem, emin olamadığım gerçeği hikâye etmem gerekiyor. Anlattıklarımın birer hikâyeymiş gibi okunmasını talep ediyorsam da tümüyle uyduruyor değilim. Yaptığım şey büyük siyah lekeleri kurguyla doldurmak, böylece başaramasa da bütün olmak isteyen bir anlatı kurmak.”

Memleket Hikâyeleri, Ayfer Tunç'un bir kurgu yazarı gözüyle “memleket”e ve memleket insanına bakışlarını, bu bakışlardan damıttıklarını bir araya getiren, onun duygu ve düşünce dünyasının yerel kaynaklarını açığa çıkaran yazılardan, fotoğraf okumalarından ve hikâyelerden oluşuyor.

#taşra #fotoğraf #köken #esnaf #yemek #gelenek

